

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS KALBOS IR TAUTYBĖS PAGRINDAIS VILNIAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJAI TEIKIANT ŠVIETIMO UGDYMO PASLAUGAS TYRIMO

2020-04-06 Nr. (20)SN-28)SP-33

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2020 m. vasario 10 d. gautas pareiškėjos¹ (toliau – Pareiškėja) skundas, kuriame teigiama, jog Vilniaus rajono savivaldybės administracija (toliau vadinama ir Savivaldybės administracija, Savivaldybė) nesudaro galimybių lietuvių šeimose augantiems vaikams ikimokyklinio ugdymo įstaigose ugdytis lietuvių kalba. Savivaldybės administracija priima formalius teisės aktus, kuriuos taikant (įgyvendinant) atsiranda faktinis galimybių apribojimas ugdytis gimtąja lietuvių kalba. Pareiškėjos teigimu, Savivaldybės administracija svarsto ikimokyklinio ugdymo įstaigose įsteigti kelias grupes specialiuosius poreikius turintiems vaikams, tačiau neketina steigti grupių, kuruose ugdymas vyktų lietuvių kalba.

Skunde pažymima, kad Sudervės seniūnijos Rastinėnų kaime nesudarytos galimybės ikimokyklinio ugdymo įstaigose mokytis lietuvių ugdomąja kalba, nors poreikis, pasak Pareiškėjos, yra milžiniškas. Faktą, kad Savivaldybės administracija neketina steigti tokių grupių, patvirtina Vilniaus rajono savivaldybės tarybos 2020 m. sausio 31 d. sprendimas Nr. T1-35 „Dėl Vilniaus rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2016–2020 metų bendrojo plano pakeitimo“.

Pareiškėja pažymi, kad Rastinėnų kaimas bei aplinkiniai Sudervės seniūnijos kaimai (Bubos, Mikališkės, Pakonys ir kt.) ypatingi tuo, kad čia esančios sodų bendrijos virsta gyvenamaisiais rajonais, į kuriuos gyventi keliasi šeimos su mažamečiais vaikais. Rastinėnų kaimo gyventojai jau nuo 2012 metų kiekvienais metais kreipiasi į Savivaldybės administraciją dėl ikimokyklinių grupių lietuvių ugdomąja kalba steigimo Rastinėnų ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Tačiau, Savivaldybės administracijos teigimu, Rastinėnuose tokias grupes steigti nėra poreikio.

¹ Pareiškėjos duomenys Tarnybai žinomi.

Rastinėnų kaime šiuo metu veikia Sudervės Mariano Zdiechovskio pagrindinės mokyklos Rastinėnų pradinio ugdymo skyrius (toliau vadinama ir Rastinėnų mokykla), kuriame ugdymas vyksta lenkų kalba. Savivaldybės administracija neįžvelgia poreikio Rastinėnų mokykloje steigti ikimokyklinio ugdymo grupes lietuvių ugdomąja kalba, nors, pasak Pareiškėjos, toks poreikis yra didelis.

Skunde nurodoma, jog tai, kad Savivaldybės administracijos prioritetai prasilenkia su gyventojų poreikiais, patvirtina ir aplinkybė, kad, Savivaldybės administracijai uždarius Ažulaukės pradinio ugdymo skyrių lietuvių kalba kaip nepaklausų, o Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ir sporto ministerijai įsteigus Eitminiškių gimnazijos Ažulaukės pradinio ugdymo skyrių, šis skyrius turėjo labai didelę paklausą. Minėtame skyriuje jau mokosi daugiau kaip 60 vaikų lietuvių ugdomąja kalba, nemažai dar laukia eilėje.

Pareiškėjos teigimu, Savivaldybės administracija, atsisakydama steigti ikimokyklinio ugdymo grupes lietuvių ugdomąja kalba, diskriminuoja vaikus ir jų tėvus tautybės ir kalbos pagrindais. Savivaldybės administracijos neveikimas sudaro sąlygas, kurioms esant tėvai, norintys, kad jų vaikai ugdytųsi lietuvių (gimtąja) kalba, atsiduria blogesnėje padėtyje nei tėvai, kurių vaikai ugdomi lenkų (gimtąja) kalba.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – Lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2020 m. vasario 14 d. raštu Nr. (20)SN-28)S-124 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į Vilniaus rajono savivaldybės administraciją, prašydama per 5 darbo dienas nuo reikalavimo gavimo dienos (kuo skubiau) pateikti paaiškinimą: kiek Rastinėnų mokykloje yra ikimokyklinio ugdymo grupių, kuriose ugdymas vyksta lietuvių ugdomąja kalba, ir kiek grupių – lenkų ugdomąja kalba; po kiek vaikų yra kiekvienoje grupėje; koks skaičius vaikų laukia eilėse į Rastinėnų mokyklą, priklausomai nuo ugdymo kalbos; kokioms ikimokyklinio ugdymo įstaigoms, kuriose ugdymas vyksta lietuvių kalba, yra priskirti Rastinėnų kaimo gyventojai (nurodant atstumą, galimybę susisiekti viešuoju transportu ir duomenis: kiek vaikų lanko ir kiek laukia eilėje); kiek ikimokyklinio ugdymo įstaigų (nurodant ugdomąją kalbą, lankančių atitinkamas grupes ir laukiančių eilėse į jas vaikų skaičių) yra Sudervės seniūnijoje; pagal kokius kriterijus formuojamos ikimokyklinio ugdymo įstaigų grupės Sudervės seniūnijoje; ar Rastinėnų mokykloje ketinama steigti grupes, skirtas vaikams, turintiems specialiųjų poreikių; Jei taip, kiek vaikų numatoma ugdyti (nurodant konkrečius poreikius); ar ateityje planuojama didinti darželio grupių, kuriuose ugdymas vykta lietuvių kalba, skaičių, jei ne, kodėl, jei taip, kokiais terminais.

Taip pat prašyta pateikti kitą, reikšmingą informaciją, susijusią su skunde išdėstytomis aplinkybėmis.

2020 m. kovo 9 d. raštu Nr. (20)SN-28)S-166 „Dėl informacijos pateikimo“ Lygių galimybių kontrolierė kreipėsi į Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministeriją (toliau – Ministerija),

prašydama per 5 darbo dienas nuo reikalavimo gavimo dienos atsakyti į klausimus: į kokias ikimokyklinio ugdymo įstaigas lietuvių ugdomąja kalba (priklausiančias Ministerijai) gali pretenduoti Rastinėnų kaime gyvenantys vaikai, nurodant, kiek yra grupių, kiek vaikų lanko, kiek laukia eilėje; ar Ministerija turi duomenų, koks poreikis steigti ugdomąsias įstaigas lietuvių ugdomąja kalba Sudervės seniūnijoje.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2020 m. vasario 27 d. rašte Nr. A33(1)-1516-(4.17) „Dėl informacijos pateikimo“ (toliau – Savivaldybės Raštas) Savivaldybės administracija nurodė, kad Zujūnų ir Sudervės seniūnijų teritorijose veikia dviejų savininko teises ir pareigas įgyvendinančių institucijų (Vilniaus rajono savivaldybės ir Ministerijos) švietimo įstaigos, teikiančios ikimokyklinį ugdymą lietuvių ugdomąja kalba, tai:

- Buivydiškių vaikų darželis;
- Buivydiškių pagrindinės mokyklos Čekoniškių pradinio ugdymo skyrius;
- Buivydiškių pagrindinės mokyklos Sudervės pradinio ugdymo skyrius.

Savivaldybės Rašte pažymėta, kad Rastinėnų gyventojai pagal aptarnavimo teritoriją priklauso Vilniaus rajono Buivydiškių vaikų darželiui. Artimiausia švietimo įstaiga su puikiu susisiekimu viešuoju transportu yra Buivydiškių pagrindinės mokyklos Čekoniškių pradinio ugdymo skyrius.

Sudervės seniūnijoje veikia dvi švietimo įstaigos:

- Vilniaus rajono Sudervės Mariano Zdziechovskio pagrindinė mokykla (dvi ugdymo grupės lenkų kalba);
- Buivydiškių pagrindinės mokyklos Sudervės pradinio ugdymo skyrius (penkios ugdymo grupės lietuvių kalba).

Savivaldybės administracija pažymėjo, kad savivaldybės teritorijoje yra dviejų pavaldumų švietimo įstaigos, teikiančios ikimokyklinį ugdymą lietuvių kalba. Savivaldybė negali nustatyti tikro poreikio ugdyti ikimokyklinio ugdymo įstaigose, nes tik nuodugnai išanalizavus ir nustatčius poreikį galima numatyti tolesnius žingsnius, siekiant steigti ikimokyklinio ugdymo grupes arba švietimo įstaigas. Šiuo metu Vilniaus rajono savivaldybėje yra diegiama bendra centralizuota vaikų registracijos ir priėmimo į švietimo įstaigų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes sistema, kuri pradės veikti

nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. Bendros sistemos sukūrimas padės išspręsti Savivaldybėje iškilusius klausimus dėl ikimokyklinio ugdymo.

2020 m. kovo 16 d. raštu Nr. SR-1275 Ministerija atsakė, kad Buivydiškių pagrindinės mokyklos Sudervės ir Čekoniškių pradinio ugdymo skyrių savininko teises ir pareigas įgyvendina Ministerija. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministras 2014 m. rugsėjo 5 d. įsakymu Nr. 806 „Dėl Buivydiškių pagrindinės mokyklos aptarnavimo teritorijų nustatymo“ nustatė, kad Buivydiškių pagrindinės mokyklos Sudervės ir Čekoniškių pradinio ugdymo skyriuje ugdomi Pakonių ir Mikališkių kaimų vaikai, Sudervės pradinio ugdymo skyriuje – Rastinėnų ir Bubų kaimų vaikai.

Buivydiškių pagrindinės mokyklos Čekoniškių skyriuje veikia ikimokyklinio ugdymo grupė, kurią lanko 11 vaikų. Sudervės pradinio ugdymo skyriuje veikia 5 ikimokyklinio ugdymo grupės, ugdomi 78 vaikai. Čekoniškių pradinio ugdymo skyriuje ugdomi 4 ikimokyklinukai, Sudervės pradinio ugdymo skyriuje – 22 ikimokyklinio, 7 priešmokyklinio amžiaus ir 27 mokiniai (1–4 klasių).

Buivydiškių pagrindinės mokyklos duomenimis, eilėje į Čekoniškių ir Sudervės skyrius laukia 51 vaikas (31 iš Sudervės seniūnijos teritorijos). Šiems skyriams priskirtini kaimai iš Dūkštų ir Zujūnų seniūnijų. Rastinėnų–Bubų kaimų gyventojai ugdymo valstybine kalbą problemą kelia jau nuo 2008 m. Atsižvelgdama į jų prašymus, Ministerija 2012 m. įsteigė Buivydiškių pagrindinės mokyklos Sudervės pradinio ugdymo skyrių, kuriame tuo metu veikė 2 ikimokyklinio ugdymo grupės. 2019–2020 metais veikė 5 ikimokyklinio ugdymo grupės.

2020 m. kovo 26 d. Tarnybos atstovas telefonu kreipėsi į Vilniaus rajono savivaldybę, prašydamas informuoti, kiek asmenų kreipėsi į Savivaldybės administraciją dėl galimybės steigti Rastinėnų mokykloje grupes lietuvių ugdomąja kalba ir kiek vaikų lankytų tokią grupę, jeigu ji būtų įsteigta. Savivaldybės atstovas paaiškino, kad oficialių duomenų, kiek vaikų lankytų Rastinėnų mokyklą, jeigu joje būtų įsteigta lietuvių grupė, nėra. Į Savivaldybę kreipėsi ir tėvai, ir politikai, tačiau jie neteikė duomenų, kuriais vadovaujantis būtų galima nustatyti potencialų tokią grupę lankysiančių asmenų skaičių. Pagal informaciją, kurią prašymuose tėvai ir tretieji asmenys pateikia Savivaldybės administracijai, nepaaiškėjo, kokioje savivaldybėje tėvai yra deklaravę savo gyvenamąją vietą bei kiti kriterijai, kuriais vadovaujantis priimami sprendimai dėl ikimokyklinio ugdymo grupių sudarymo.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Vilniaus rajono savivaldybės administracija, būdama Vilniaus rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo įstaigos – Sudervės Mariano Zdiechovskio pagrindinės mokyklos Rastinėnų skyriaus steigėja, sudarė vienodas sąlygas gauti švietimo ugdymo paslaugas Vilniaus rajono Sudervės seniūnijoje gyvenantiems asmenims, nepaisant jų tautybės ir kalbos, t. y., ar nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkto, kuriame nustatyta, jog, įgyvendindamas lygias galimybes, paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokias pačias paslaugas.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija, pačia bendriausia šio žodžio prasme, reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str., kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėja kreipėsi į Tarnybą dėl galimos diskriminacijos tautybės ir kalbos pagrindais, nurodydama, kad Sudervės seniūnijos Rastinėnų kaime nesudarytos galimybės ikimokyklinio ugdymo įstaigose mokytis lietuvių ugdomąja kalba. 2010 m. Rastinėnų pagrindinė mokykla buvo perorganizuota į Sudervės Mariano Zdiechovskio pagrindinės mokyklos Rastinėnų pagrindinio ugdymo skyrių. 2019–2020 metų Vilniaus rajono savivaldybės tarybos duomenimis², Rastinėnų mokykloje

² Vilniaus rajono savivaldybės tarybos 2019 m. rugpjūčio 30 d. sprendimas Nr. T3-310 „Dėl Vilniaus rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus kiekvienos klasės sraute ir klasių skaičiaus kiekviename sraute bei mokinių, ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programą, skaičiaus ir priešmokyklinio ugdymo grupių skaičiaus patikslinimo 2019-2020 mokslo metams“.

mokosi 5 vaikai (lenkų kalba). Rastinėnų gyventojai nuo 2012 metų kreipiasi į Savivaldybės administraciją, prašydami įsteigti Rastinėnų mokykloje ikimokyklinio ugdymo grupes lietuvių kalba. Pareiškėjos teigimu, Savivaldybės administracija, atsakydama į Rastinėnų gyventojų prašymus, teigė, kad pastato, kuriame yra Rastinėnų mokykla, plotas išnaudotas ir galimybės steigti naujas grupes nėra. Tačiau Savivaldybės tarybos 2020 m. sausio 31 d. posėdyje buvo svarstomas klausimas dėl 2 grupių steigimo specialiuosius poreikius turintiems vaikams būtent šios mokyklos patalpose.

Pareiškėjos manymu, Savivaldybės administracijos veiksmuose išvelgtinas akivaizdus pasipriešinimas ieškoti galimybių steigti ikimokyklines lietuvių grupes Rastinėnų mokykloje ir teikti ikimokyklinio ugdymo lietuvių kalba paslaugas.

Pagal Lietuvos Respublikos savivaldos įstatymo 6 str. 5, 8 punktus, savivaldybės savarankiškas funkcijas apima: teritorijoje gyvenančių vaikų iki 16 metų mokymosi pagal privalomojo švietimo programas užtikrinimą bei ikimokyklinį ugdymą, vaikų ir suaugusiųjų neformalųjį švietimą, vaikų ir jaunimo užimtumo organizavimą.

Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. nurodyta, kad, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Nagrinėjamu atveju vertinama, ar švietimo ugdymo paslaugų teikėjas (Vilniaus rajono savivaldybė), organizuojantis šių paslaugų teikimą Vilniaus rajono savivaldybės teritorijoje gyvenantiems vaikams, sudarė vienodas sąlygas gauti tas pačias paslaugas (šiuo atveju – švietimo ir ugdymo), nepaisant kalbos ir tautybės.

Vienas iš principų, kuris pabrėžiamas Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 5 straipsnyje, yra lygių galimybių principas, pagal kurį: švietimo sistema yra socialiai teisinga, ji užtikrina asmens teisių įgyvendinimą, kiekvienam asmeniui ji laiduoja švietimo prieinamumą, bendrojo išsilavinimo bei pirmosios kvalifikacijos įgijimą ir sudaro sąlygas tobulinti turimą kvalifikaciją arba įgyti naują.

Tiesioginė diskriminacija yra elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui (Lygių galimybių įstatymo 2 str. 9 punktą).

Tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės požymiais, kitais požymiais, ir vertinama, ar tokiose pačiose, ar panašiose aplinkybėse jie

traktuojami vienodai. Vertinant galimą diskriminaciją tautybės ir kalbos pagrindais, lyginami ne tik tam tikri (konkretūs) asmenys, bet vienos tautybės asmenys su kitos tautybės asmenimis, šiuo atveju lyginami lietuvių ir lenkų tautybės (šiomis kalbomis kalbantys) asmenys, bei analizuojama, ar tam tikros tautybės asmenys (ne)atsiduria blogesnėje / geresnėje padėtyje, gaunant ugdymo paslaugas.

Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėja kreipėsi dėl Savivaldybės administracijos atsisakymo sudaryti sąlygas teikti Rastinėnų mokykloje ugdymo paslaugas lietuvių ugdomąja kalba, tikslinga atlikti būtinumo teikti ugdymo paslaugas lietuvių kalba analizę. Šiam vertinimui atlikti būtina įvertinti suinteresuotų asmenų poreikį, Savivaldybės administracijos veiksmus (neveikimą) bei galimybes.

Pagal Vaikų priėmimo į Vilniaus rajono savivaldybės švietimo įstaigų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes tvarkos aprašo, patvirtinto Vilniaus rajono savivaldybės tarybos 2018 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. T3-126 (toliau – Aprašas) 23 punktą, vaikai į švietimo įstaigų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes priimami tėvams (globėjams) pateikus prašymą, gimimo įrašą liudijantį išrašą, kuris išduodamas Civilinės metrikacijos skyriuje, ir pažymą apie deklaruotą gyvenamąją vietą švietimo įstaigos direktoriui, prašyme nurodoma: vaiko vardas, pavardė, gimimo metai, deklaruota vaiko gyvenamoji vieta; pageidaujama vaiko priėmimo į grupę data, ugdomoji kalba, kitos pageidaujamos ugdymo paslaugos; vieno iš tėvų (globėjo) vardas, pavardė; tėvų kontaktiniai duomenys (adresas, mobiliojo ir darbo telefono numeris, elektroninis paštas); pasirinktas priešmokyklinio ugdymo modelis (į priešmokyklinio ugdymo grupę); duomenys, kuriais remiantis yra teikiami prioritetai, priimant vaiką į švietimo įstaigą.

Nustatant aptariamų paslaugų poreikį, būtina turėti tikslūs duomenis dėl asmenų, kurie Savivaldybės administracijai išreiškė pageidavimą gauti paslaugas konkrečia ugdymo kalba, tačiau jų negavo. Nagrinėjamu atveju duomenų, kokiam ikimokyklinio amžiaus vaikų skaičiui Rastinėnų mokykloje nesuteiktos paslaugos ugdytis lietuvių kalba, Savivaldybės administracija nepateikė. Savivaldybės administracija nurodė, jog į Savivaldybę kreipėsi tretieji asmenys (politikai), pateikdami sąrašus vaikų, gyvenančių Vilniaus rajono savivaldybės teritorijoje, tačiau minėtuose sąrašuose nebuvo būtinos (Apraše nurodytos) informacijos apie vaikus, jų tėvus (elementariai nebuvo vaikų vardų ir pavardžių), arba kreipėsi tėvai (globėjai), kurie taip pat nenurodydavo informacijos (apie deklaruotą jų gyvenamąją vietą, vaiko amžių ir pan.), kuria remiantis būtų galima sudaryti sąrašus bei numatyti poreikį steigti papildomas grupes lietuvių ugdomąja kalba. Savivaldybės administracijos atstovo teigimu, neretai vaikų tėvai deklaruoja savo gyvenamąją vietą Vilniaus mieste, bet faktiškai gyvena Vilniaus rajone, ir prašymus priimti vaikus į ugdymo įstaigas teikia Savivaldybės administracijai, t. y. pagal faktinę gyvenamąją vietą. Vilniaus rajono savivaldybės atstovo teigimu, nesant būtinos informacijos apie vaiką

ir jo tėvus (vieną iš tėvų, globėjus), nėra galimybių sudaryti ikimokyklinio amžiaus vaikų sąrašą bei nustatyti poreikį steigti papildomas ikimokyklinio ugdymo grupes.

Sudarant sąrašus būtina įvertinti ir tai, kad priimant į švietimo įstaigą prioritetą teikiamas: vaikams, kuriems paskirtas privalomas ikimokyklinis ugdymas, bei atitinkantiems kitus kriterijus, t. y.: įvaikintiems arba globojamiems vaikams; vaikams, kuriuos augina vienas iš tėvų (jeigu vienas iš tėvų miręs, nenurodytas vaiko gimimo įrašą liudijančiame išraše, teismo pripažintas dingusiu be žinios ar nežinia kur esančiu, teismo pripažintas neveiksniu); vaikams, kurių vienam iš tėvų (globėjų) nustatytas ne didesnis kaip 40 procentų darbingumas; vaikams iš šeimų, auginančių tris ir daugiau vaikų iki 18 metų arba vyresnių, kurie mokosi bendrojo ugdymo mokyklose arba dieninėse visų tipų mokymo įstaigose, pateikus šeimos sudėties pažymą iš Gyventojų registro tarnybos ir pažymą iš mokymosi įstaigos; vaikams, kurių brolis ar sesuo lanko tą pačią švietimo įstaigą; šios švietimo įstaigos darbuotojų, dirbančių minėtoje įstaigoje ne mažiau kaip vienus metus ir turinčių nenutrauktą darbo sutartį, vaikams.

Savivaldybės administracijos teigimu, nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. pradės veikti bendra centralizuota vaikų registracijos ir priėmimo į švietimo įstaigų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes sistema. Bendros sistemos sukūrimas leis nustatyti objektyvų ikimokyklinių ugdymo grupių lietuvių ir kitomis ugdomosiomis kalbomis poreikį Savivaldybės teritorijoje.

Savivaldybės administracija, argumentuodama atsisakymą Rastinėnų mokykloje steigti grupę lietuvių ugdomąja kalba, nurodė, kad Rastinėnų gyventojai pagal aptarnavimo teritoriją priklauso Vilniaus rajono Buivydiškių vaikų darželiui. Artimiausia švietimo įstaiga su puikiu susisiekimu viešuoju transportu yra Buivydiškių pagrindinės mokyklos Čekoniškių pradinio ugdymo skyrius. Savivaldybės administracijos duomenimis, Buivydiškių vaikų darželyje yra 7 laisvos vietos, Buivydiškių pagrindinės mokyklos Čekoniškių pradinio ugdymo skyriuje – 12 laisvų vietų į lietuvių ugdomasias grupes. Sudervės seniūnijoje taip pat veikia Ministerijai pavaldžios Buivydiškių pagrindinės mokyklos Sudervės pradinio ugdymo skyrius, kur yra penkios ugdymo grupės lietuvių kalba. Savivaldybės administracija neturi duomenų, ar minėtoje ugdymo įstaigoje yra laisvų vietų.

Savivaldybės administracija, disponuodama pirmiau nurodytais duomenimis, teigia, jog Rastinėnų kaimo gyventojai gali teikti prašymus į jiems priskirtas ikimokyklinio ugdymo paslaugas lietuvių kalba teikiančias ugdymo įstaigas, kuriose dabar yra laisvų vietų.

Atkreiptinas dėmesys, kad Zujūnų ir Sudervės seniūnijų teritorijose veikia ne tik Vilniaus rajono savivaldybės, bet ir Ministerijos švietimo įstaigos, teikiančios ikimokyklinį ugdymą lietuvių ugdomąja kalba. Ministerija nurodė, kad, Buivydiškių pagrindinės mokyklos (kuriai priskirti Rastinėnų kaimo gyventojai) duomenimis, eilėje į Čekoniškių ir Sudervės skyrius laukia 51 vaikas (31 iš Sudervės

seniūnijos teritorijos). Šiems skyriams priskirtini Dūkštų ir Zujūnų seniūnijų kaimai. Rastinėnų–Bubų kaimų gyventojai ugdymo valstybine kalba problemą kelia jau nuo 2008 m. Atsižvelgdama į jų prašymus, Ministerija 2012 m. įsteigė Buivydiškių pagrindinės mokyklos Sudervės pradinio ugdymo skyrių, kuriame tuo metu veikė 2 ikimokyklinio ugdymo grupės. 2019–2020 metais veikė 5 ikimokyklinio ugdymo grupės.

Savivaldybės administracijos ir Ministerijos turimi duomenys dėl poreikio Sudervės seniūnijoje esančiose ugdymo įstaigose, taip pat ir Rastinėnų mokykloje, steigti papildomas ikimokyklinio ugdymo grupes lietuvių ugdomąja kalba skiriasi. Savivaldybės administracijos duomenimis, Buivydiškių pagrindinės mokyklos Čekoniškių pradinio ugdymo skyriuje ikimokyklinio ugdymo grupėse yra 12 laisvų vietų, o Ministerijos duomenimis, eilėje į Buivydiškių pagrindinės mokyklos (kuriai priskirti Rastinėnų kaimo gyventojai) Čekoniškių ir Sudervės skyrius, yra įrašytas 51 vaikas.

Konstatuotina, jog tyrimo metu Tarnybai pateikta informacija nėra išsami, nes Savivaldybės administracija neveda tikslios apskaitos vaikų, atitinkančių Apraše nurodytus reikalavimus, t. y. potencialių ikimokyklinio amžiaus vaikų, pretenduojančių į lietuvių ugdomasias grupes, ne tik Rastinėnų mokykloje, bet ir apskritai Sudervės ir Zujūnų seniūnijose esančiose ikimokyklinio ugdymo įstaigose. O pateikti duomenys yra priešaringi ir jais negalima vadovautis, objektyviai vertinant poreikio steigti papildomas ikimokyklinio ugdymo grupes lietuvių kalba Rastinėnų mokykloje mastą.

Savivaldybės administracija remiasi Aprašo 8 dalimi, kad į švietimo įstaigų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes priimami vaikai, gyvenantys konkrečioje seniūnijoje, kurios teritorijoje veikia ikimokyklinio ugdymo įstaiga, o jei tokių nėra, kitoje seniūnijoje. Dėl pirmiau nurodytų aplinkybių neįmanoma nustatyti aplinkybės, ar Rastinėnų kaime gyvenantiems vaikams užtikrintas ugdymo paslaugų suteikimas Buivydiškių pagrindinės mokyklos (kuriai priskirti Rastinėnų kaimo gyventojai) Čekoniškių ir Sudervės skyriuose, nes pagal vieną šaltinį juose yra laisvų vietų, pagal kitą – laukia nemažas skaičius vaikų. Dėl minėtų priežasčių nagrinėjamu atveju nėra galimybės atlikti palyginimo, kokios tautybės Sudervės seniūnijoje gyvenantys ir kokia kalba besimokantys (ketinantys mokytis) vaikai ir jų tėvai (globėjai) yra geresnėje padėtyje.

Nepaisant priešaringų duomenų, akivaizdu, jog poreikis steigti papildomas ikimokyklinio ugdymo grupes lietuvių ugdomąja kalba Sudervės ir Buivydiškių seniūnijų ikimokyklinio ugdymo įstaigose yra. Šias aplinkybes patvirtina Ministerijos argumentas, kad Rastinėnų–Bubų kaimų gyventojai ugdymo valstybine kalba problemą kelia jau nuo 2008 m. Atsižvelgdama į jų prašymus, Ministerija 2012 m. įsteigė Buivydiškių pagrindinės mokyklos Sudervės pradinio ugdymo skyrių, kuriame tuo metu veikė 2 ikimokyklinio ugdymo grupės. 2019–2020 metais veikė 5 ikimokyklinio ugdymo grupės.

Aplinkybė, jog ne tik tėvai, bet ir politikai kreipiasi į Savivaldybės administraciją dėl papildomų grupių lietuvių ugdomąja kalba steigimo (kurios neneigia ir Savivaldybės administracija), taip pat įrodo būtinumą steigti papildomas grupes lietuvių ugdomąja kalba.

Kartu su skundu Pareiškėja pateikė įrodymus, patvirtinančius kreipimąsi į Savivaldybės administraciją dėl ikimokyklinės grupės lietuvių ugdomąja kalba steigimo Rastinėnų mokykloje 2018 m. Savivaldybės administracijos atsakyme nurodyta, kad patalpų, kuriose įkurta Rastinėnų mokykla, plotas yra „visiškai panaudotas“ (taip Savivaldybės Rašte).

Atkreiptinas dėmesys, kad 2020 m. sausio 31 d. Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T3-18 patvirtintas Vilniaus rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo, pertvarkymo ir struktūrinių pertvarkymų 2016–2020 metų planas, pagal kurį Rastinėnų mokykloje bus įkurtos Rastinėnų pradinio ugdymo skyriuje specialiosios klasės (I–IV klasės) lietuvių ir lenkų mokomosiomis kalbomis. Akivaizdu, jog 2018 m. patalpos, kuriose įkurta Rastinėnų mokykla, nebuvo „visiškai panaudotos“ ir Savivaldybės administracija turėjo galimybes steigti papildomą (-as) ikimokyklinio ugdymo grupę (-es) lietuvių kalbą.

Atsižvelgiant į tai, kad dėl objektyvių duomenų trūkumo nebuvo galima tiksliai įvertinti poreikio steigti papildomas ikimokyklinio ugdymo grupes lietuvių ugdomąja kalba bei atlikti asmenų, pageidaujančių gauti ugdymo paslaugas lietuvių ir lenkų kalbomis, skaičiaus palyginimą, kuris būtinas tiriant diskriminaciją kalbos ir tautybės pagrindu, tyrimas, kuriuo buvo siekiama įvertinti, ar Vilniaus rajono savivaldybė, būdama Vilniaus rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo įstaigos – Sudervės Mariano Zdiechovskio pagrindinės mokyklos Rastinėnų skyriaus steigėja, sudarė vienodas sąlygas gauti švietimo ugdymo paslaugas Vilniaus rajono Sudervės seniūnijoje gyvenantiems asmenims, nepaisant tautybės ir kalbos, t. y., ar nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkto, nutraukiamas.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 17 str. 2 dalį, Lygių galimybių kontrolierius atlieka nepriklausomus tyrimus, susijusius su diskriminacijos atvejais, ir nepriklausomas diskriminacijos padėties apžvalgas, skelbia nepriklausomas ataskaitas, teikia išvadas ir rekomendacijas bet kokiais su diskriminacija susijusiais klausimais dėl šio įstatymo įgyvendinimo, taip pat pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl teisės aktų tobulinimo ir lygių teisių įgyvendinimo politikos prioritetų, vykdo prevencinę ir švietėjišką veiklą, lygių galimybių užtikrinimo sklaidą.

Remiantis tyrimo metu nustatytais aplinkybėmis, Savivaldybės administracijai siūlytina atlikti išsamią poreikio steigti ikimokyklinio ugdymo grupes lietuvių ugdomąja kalba ne tik Rastinėnų mokykloje, bet ir Sudervės bei Zujūnų seniūnijose esančiose ugdymo įstaigose analizę ir maksimaliai veiksmingai panaudoti patalpas, tinkamas ikimokyklinio ugdymo įstaigų steigimui. Tarnyba, įvertinusi

Savivaldybės administracijos atliktos analizės rezultatus, priims atskirą sprendimą dėl susidariusios situacijos vertinimo.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 17 str., 29 str. 3 d. 2 p. bei 30 str. 3 d.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Nutraukti tyrimą, trūkstant objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.
2. Įpareigoti Vilniaus rajono savivaldybę išnagrinėti šį sprendimą ir per 30 dienų informuoti Tarnybą apie sprendimo nagrinėjimo rezultatus.
3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Vilniaus rajono savivaldybę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė